

# POPISI PREBIVALSTVA NA SLOVENSKEM



PRVO splošno štetje prebivalstva v naših krajih je bilo leta 1754. Seveda ima to prvo štetje svojo zgodovino. Ohranili so se viri, iz katerih lahko vsaj približno ocenimo število prebivalstva posameznih krajev. Ti viri so urbarialnega, davčnega in podobnega značaja, ter viri cerkvenega izvora. Od 17. stol. dalje so morali namreč župniki sestavljati poročila o stanju posameznih far, v katerih so tudi podatki o rojenih (krščenih), umrlih, poročenih in o številu vseh duš.

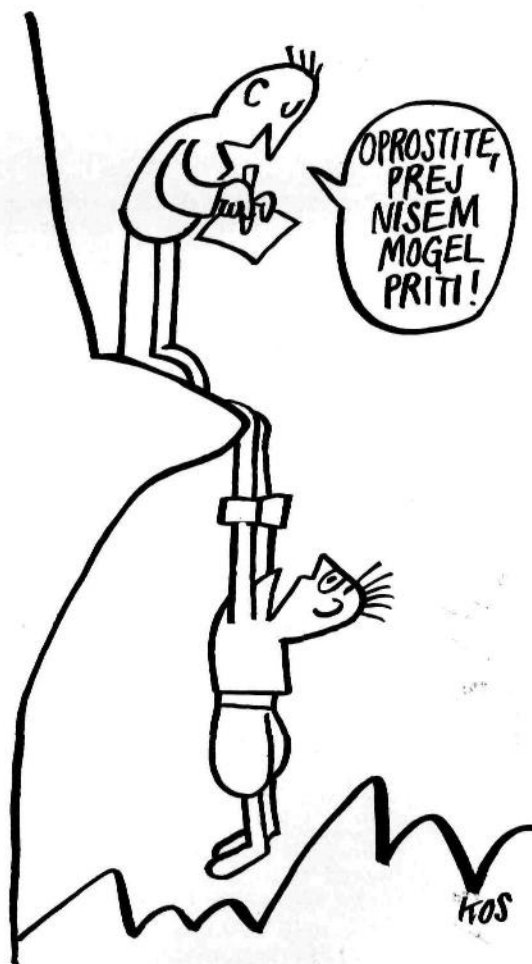
V zvezi z razvojem merkantilizma, se je začela država zanimati za gospodarstvo, davčno moč in tudi za število prebivalstva na svojem ozemlju. Zato je Avstro-Ogrska, katera je vključevala tudi takratno slovensko ozemlje, leta 1753 zapovedala prvo splošno štetje prebivalstva. Izvedeno je bilo po načelu dvojnega štetja duš, po posvetnih in po cerkvenih oblasteh. Ugotavljali so znake, spol, družinski stan in starostno skupino. Drugo štetje je sledilo šele leta 1761, nato pa so bila štetja določena za vsako leto. Za vsa ta štetja, imenovali so jih konskripcije duš, je značilno, da ni bil določen kritični trenutek popisa. Zaradi tega, ker država ni imela primernih organov, ki bi mogli izvesti zanesljivo štetje, so bili podatki še nezanesljivi.

Leta 1789 je Avstro-Ogrska reformirala svojo armado. Za izvedbo ter reforme je bilo nujno, da dobi pregled vseh oseb, ki pridejo v poštev za rekrutacijo. Tako je bilo leta 1770 izvedeno splošno štetje prebivalstva, ki pa je služilo obenem tudi kot nekak nabor. Tako je postalo štetje prebivalstva za več kot 80 let predvsem vojaška zadeva. Štetja, ki so si sledila vsaka tri leta, so se imenovala vojaške konskripcije. Tudi ta še niso poznala kritičnega trenutka, vendar so le dala prve zanesljive podatke o številu prebivalstva. Okrog leta 1780 so vojaške konskripcije naštele na tedaj slovenskem ozemlju 860.000 prebivalcev. Zadnje štetje po sistemu vojaških konskripcij je bilo leta 1850. Z letom 1857 so pričeli na našem ozemlju prvi popisi prebivalstva, kakršne poznamo še danes. Izvedba je bila poverjena političnim okrajem in občinam. Statistični znaki pri tem popisu so bili: spol, starost, družinski stan, verska pripadnost, poklic oz. vir za preživljanje ter prebivališče. Prvič je bil določen kritični trenutek: 31. oktober. Dokončno so odpravili načelo tajnosti statističnih podatkov in začeli objavljati rezultate.

Popisi so si nato sledili vsakih 10 let (1869, 1880, 1890, 1900, 1910). Pri zadnjem popisu pred prvo svetovno vojno so našteali v avstrijskem delu Avstro-Ogrske 1.253.148 Slovencev. Zaradi močnega izseljevanja, ki je zajelo slovensko ozemlje v drugi polovici 19. stol., je število prebivalstva od leta 1846 do 1857 naraslo le za 18,8%, medtem ko je v istem času poraslo v vsej Avstriji za 57,5%.

V prvi svetovni vojni je Avstro-Ogrska razpadla. Večina slovenskega ozemlja je bila vključena v Jugoslavijo, vendar je več stotisoč naših rojakov ostalo v Italiji, Avstriji, pa tudi na Madžarskem. Popisi prebivalstva v Jugoslaviji so bili 31. januarja 1921 in 31. marca 1931.

Pri prvem jugoslovanskem popisu je bila tehnika popisa že taka, kot jo poznamo danes. Razen gospodinjskega lista, je bila še popisnica, za vsako posamezno osebo. Nič več niso popisovali družin, temveč gospodinjstva. Publiciranje podatkov tega popisa je bilo zelo skromno — podatki o ekonomskih znakih prebivalstva sploh niso bili objavljeni. Manjkali so tudi podatki o naseljih, ki so jih imeli vsi prejšnji popisi od leta 1869 dalje in vsi poznejši.



Popis leta 1931 je imel že nekoliko več znakov in tudi publiciranje rezultatov je bilo obsejše.

Po drugi svetovni vojni so bili v Jugoslaviji trije popisi prebivalstva: leta 1948, 1953 in 1961. Popis 15. marca 1948 je bil namesto izpadlega leta 1941, razen tega pa tudi nekaka demografska bilanca vojne. Skoraj vse države so opravile neposredno po končani vojni popise prebivalstva. Ta popis imenujemo kratki, ker je dal zelo kratke in splošne informacije, predvsem o ekonomskih znakih prebivalstva. Z le-

tom 1948 se je začela obdelava kategorije stalnega prebivalstva, medtem ko so imeli prejšnji popisi, razen leta 1857, obdelavo navzočega prebivalstva.

Drugi povojni popis, 31. marca 1953, spada v vrsto svetovnih popisov, ki so vsakih deset let,

in sicer po sklepih mednarodnih statističnih organizacij. Njegova metodologija je bila usklajena z mednarodnimi standardi in je bila podlaga tudi za popis 1961. Posebnost popisa prebivalstva leta 1961 je bila, da so istočasno popisali tudi stanovanja v nekaterih mestih.

# POPIS PREBIVALSTVA IN STANOVANJ 1971

OD ZADNJEGA popisa v letu 1961 je prišlo do pomembnih sprememb ne le v strukturi prebivalstva, ampak tudi v velikosti in sestavi gospodinjstev in družin. Zato naj bi popis v letu 1971 omogočil ne le ugotovitev stanja, ampak tudi spremembe med dvema popisoma in bo tako podlaga za predvidevanje bodočih gibanj prebivalstva. S popisom stanovanj bodo pri

nas prvič zbrani po enotni metodologiji podatki o stanovanjskem skladu v vsej državi. Istočasni popis prebivalstva in stanovanj je vsekako cenejši, kot če bi bilo popisovanje ločeno, ima pa še to prednost, da je mogoče informacije iz obeh popisov vsebinsko povezati, kar bi bilo v primeru ločenih popisov mnogo težje.

## PREBIVALSTVO OB POPISIH V LJUBLJANSKIH OBČINAH

| Leto | Ljubljana Bežigrad | Ljubljana Center | Ljubljana Moste-Polje | Ljubljana Šiška | Ljubljana Vič-Rudnik |
|------|--------------------|------------------|-----------------------|-----------------|----------------------|
| 1948 | 17.538             | 38.362           | 25.274                | 29.949          | 45.904               |
| 1953 | 20.839             | 42.076           | 27.095                | 37.637          | 48.290               |
| 1961 | 31.239             | 43.484           | 32.724                | 45.593          | 53.265               |

## STANJE PREBIVALSTVA KONEC JANUARJA 1971 IN PRIMERJAVA Z LETOM 1961

| Leto           | Ljubljana Bežigrad | Ljubljana Center | Ljubljana Moste-Polje | Ljubljana Šiška | Ljubljana Vič-Rudnik |
|----------------|--------------------|------------------|-----------------------|-----------------|----------------------|
| 1961           | 31.239             | 43.484           | 32.724                | 45.593          | 53.265               |
| 31. 1. 1971    | 42.765             | 41.151           | 45.268                | 66.017          | 66.045               |
| Indeks porasta | 136,9              | 94,6             | 138,3                 | 144,8           | 124,0                |

Glavni namen popisa je zbrati podatke o številu in strukturi prebivalcev po narodnostih, življenjskih in migracijskih značilnostih, po izobrazbi, gospodarski aktivnosti, poklicu in drugih značilnostih, po številu in strukturah

gospodinjstev, po številu članov, virih dohodkov, družinski sestavi in drugo. Zbrati pa je treba tudi podatke o velikosti, kvaliteti in nastanjenosti stanovanj.

Eno glavnih načel pri popisu je popolno zajetje, kar pomeni, da bodo podatki zbrani o vsakem prebivalcu, gospodinjstvu in stanovanju. S tem bo mogoče izkazati rezultate tudi za najmanjše teritorialne enote. Z enotno metodologijo bo zagotovljena enaka kvaliteta in zanesljivost podatkov o vseh popisnih enotah in primerljivost istovrstnih enot za vse ozemlje Jugoslavije in za vse družbenopolitične skupnosti.

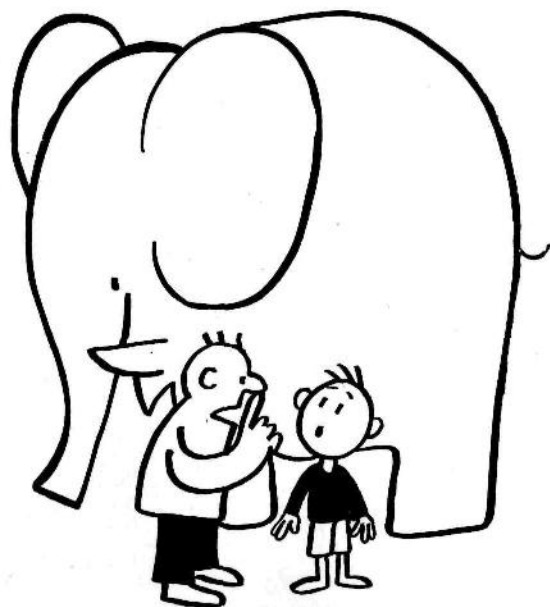
**Kritični trenutek** popisa bo 31. marca 1971 ob 24. uri, čas popisovanja in zbiranja pa bo od 1. do 10. aprila 1971.

**Način** popisovanja: podatki bodo zbrani na popisnih obrazcih, katerih vsebina bo določena v skladu z enotnim programom, ki ga določa zakon o popisu prebivalstva in stanovanj v letu 1971.

Podatke o sebi ali svojem gospodinjstvu oz. stanovanju, v katerem stanuje, mora dati po vprašanjih vsak prebivalec, ki lahko da glede na starost in razmere najzanesljivejše odgovore.

Podatke bodo zbirali posebni popisovalci, ki bodo o svojem delu poprej ustrezno poučeni. Podatki pa, ki bodo zbrani s tem popisom, so po 26. členu temeljnega zakona o statistiki uradna skrivnost, ki jo morajo popisni organi varovati.

(Nadaljevanje na 12. strani)



**- NIKOMUR NE POVEJ, DA IMAMO  
PRI NAS DOMA SLONA!**

